

IDEI DE REDRESARE POSTEVALUARE: PRIVIND BIBLIOTECILE PUBLICE TERITORIALE

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: *Autorul (membru al Comisiei Naționale de Evaluare a Bibliotecilor Publice Teritoriale) prezintă rezultatele evaluării bibliotecilor publice teritoriale, acestea fiind reflectate prin intermediul indicatorilor statistici, dovezilor acumulate în procesul analizei dosarelor și vizitelor de documentare.*

Cuvinte-cheie: *biblioteci publice teritoriale, evaluare.*

Abstract: *The author, member of the National Evaluation Commission, presents the results of the evaluation of the territorial public libraries. These being reflected via statistical indicators, evidence accumulated in the act of file analysis and documentation visits.*

Keywords: *territorial public libraries, evaluation.*

Anul Biblioteconomic 2021 și-a pus Amprenta în istoria biblioteconomiei naționale drept an al evaluării bibliotecilor publice teritoriale (BPT) și a instituțiilor naționale. „Legea cu privire la biblioteci” (nr. 160, din 20 iulie 2017), urmărind scopul de a consolida rolul bibliotecii în societatea modernă prin dezvoltarea acesteia ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație și cercetare, activități culturale, precum și prin sporirea capacităților de implicare a bibliotecii în transferul de cunoștințe și în formarea liberă a opiniilor, prevede obligativitatea evaluării acesteia o dată la 5 ani [1, art. 13].

„Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice” (aprobat prin Hotărârea nr. 747, din 7 octombrie 2020, a Guvernului Republicii Moldova) stabilește criteriile minime aplicate la evaluarea bibliotecilor publice, modul de organizare și desfășurare a procedurii de evaluare a bibliotecilor publice, precum și categoriile atribuite bibliotecilor în urma evaluării [4, punctul 1]. Prevederile documentului stabilesc un cadru normativ unitar pentru realizarea procedurii de evaluare a bibliotecilor publice, identifică ansamblul de cerințe minime obligatorii pentru organizarea și funcționarea op-

timă a bibliotecilor publice și stimulează/motivează personalul bibliotecilor publice de a spori performanțele instituționale [4, punctul 2].

Astfel, în anul 2021 au fost evaluate bibliotecile publice teritoriale, bibliotecile naționale și alte instituții de nivel național (conform prevederilor ordinelor nr. 1467, din 31 decembrie 2020, nr. 192 și nr. 193, din 25 februarie 2021, ale Ministerului Culturii al Republicii Moldova – denumirea actuală a ministerului). Este important să accentuăm că orarul evaluării bibliotecilor a fost stabilit în concordanță cu doleanțele și solicitările organelor administrației publice locale, ale centrelor biblioteconomice teritoriale. Prima rețea de biblioteci publice teritoriale evaluate a fost cea din raionul Briceni, menționând caracterul experimental, de testare a prevederilor regulamentare ale procesului. Este primul raion din Republica Moldova, în care au fost evaluate toate bibliotecile publice teritoriale (în total 32).

În continuare, ne vom referi la evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, aceste reflecții fiind o urmare a implicării subsemnatei în calitate de membru al Comisiei Republicane de Evaluare a BPT – analiza dosarelor prezentate, vizitelor de documentare efectuate în teritoriu, discuțiilor

cu bibliotecarii, reprezentanții centrelor biblioteconomice teritoriale, ai organelor

administrației publice locale, utilizatorii bibliotecilor și membrii comunităților.

Tabelul nr. 1. Datele statistice privind evaluarea bibliotecilor publice teritoriale (2021)

Nr. biblioteci	Nr. bibl. neevaluate	Nr. biblioteci vizitate	Categoria super.	Categoria I-a	Categoria a II-a	Categoria a III-a	Categoria a IV-a
1 094	117	180	7	22	49	321	695

Conform datelor statisticii oficiale, în Republica Moldova funcționează 1 317 biblioteci publice teritoriale [2], dintre acestea fiind evaluate 1 094. Discrepanța dintre aceste cifre a apărut din cauză că evaluarea unei BPT a inclus și evaluarea filialei pentru copii aflată în subordinea acesteia (BPT + filiala copii=1 bibliotecă evaluată). La fel, tabelul de mai sus reflectă și numărul de biblioteci care nu au fost evaluate – 117, în medie 4-5 biblioteci per rețea. Cel mai mare număr de biblioteci neevaluate sunt din raioanele Florești (13 biblioteci) și Cimișlia (12 biblioteci). Motivele neevaluării lor sunt următoarele: lipsa de angajați, concediile de lungă durată ale personalului, chiar decese din rândul lor etc. Cel mai mic punctaj acumulat în procesul de evaluare a fost 70-92.

Evaluarea a relevat și exemple de urmat: 7 biblioteci au acumulat punctajul corespunzător calificativului excelent – de la 401 la 480; 7 rețele de biblioteci au implicat în evaluare toate bibliotecile din rețea: Bălți, Briceni, Basarabeasca, Cantemir, Hâncești, Leova, Ungheni.

Evaluarea BPT ne permite să specificăm următoarele:

- accentul a fost pus pe calitate, pe serviciile/produsele oferite de către bibliotecă, pe indicatorii de performanță/relaționali, și nu pe date statistice! Indiferent de tipul bibliotecii, volumul colecțiilor, numărul de personal și de utilizatori, au fost atribuite categorii pentru calitatea activității și reflectarea convingătoare a acestei activități prin intermediul dosarului. Astfel, 7 biblioteci publice teritoriale au obținut în urma evaluării calificativul „excelent”, 22 – calificativul „foarte bine”, 49 – calificativul „bine”;

- evaluarea a contribuit la creșterea respectului față de bibliotecă în comunitate,

în relațiile cu fondatorii, colegii din alte instituții de cultură (de exemplu, cămine culturale) – ca dovadă servesc opiniile pronunțate oral de către șefii de cămine culturale, metodiști etc.;

- dosarele prezentate oferă posibilități/platforme concrete, clare (indicatori de performanță, dovezi colectate etc.) de analiză comparată a bibliotecilor, bibliotecilor-centre biblioteconomice, a bibliotecilor orașenești, comunale, sătești;

- s-a amplificat potențialul creativ al personalului din biblioteci;

- evaluarea a accentuat și a crescut importanța muncii de echipă, competența care se regăsește ca cerință profesională pentru fiecare angajat al bibliotecilor. Ne referim la conjugarea eforturilor centrelor biblioteconomice, ale responsabililor pentru rețelele de biblioteci din administrațiile publice locale, ale șefilor secțiilor/direcțiilor specializate din administrația publică locală, ale tuturor bibliotecarilor implicați în proces. Acolo unde au funcționat astfel de echipe, a avut loc o evaluare inteligentă, de succes; unde nu au existat relații de echipă, au fost reliefate probleme, insatisfacții;

- au fost demonstrate abilități de analiză și sinteză a bibliotecarilor responsabili pentru pregătirea/prezentarea dosarelor de evaluare, fapt ce oferă suport pentru identificarea problemelor/sectoarelor care implică intervenții de caracter metodologic, educațional, practic la nivel național și de rețea.

Fiind prima experiență de evaluare a bibliotecilor conform prevederilor reglementare, este important să ne referim la organizarea acesteia. Menționăm în acest sens: centrele biblioteconomice teritoriale, organele administrației publice locale (fondatorii bibliotecilor), Biblioteca Națională a

Republicii Moldova, Ministerul Culturii al Republicii Moldova. Ne referim la prezentarea în termen a dosarelor pe rețea (conform graficului stabilit de către Ministerul Culturii al Republicii Moldova), disponibilitatea membrilor Comisiei de Evaluare (aceștia având responsabilități la locul de muncă de bază), asigurarea cu transport pentru vizitele în teritoriu etc.

La capitolul conținutul dosarelor de evaluare, situația este alta, mai problematică. În perioada 2-24 martie 2021, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a organizat un ciclu de consultații (11 în total), pe platforma Google Meet. La acestea au participat câte 4-5 persoane din partea fiecărei rețele (cu responsabilități în organizarea procesului: reprezentanți ai centrelor biblioteconomice teritoriale, administrației publice locale – responsabili din direcțiile/sectiile cultură și educație), câte trei raioane pentru fiecare consultație. În cadrul consultațiilor au fost abordate de pe poziții practice subiectele: termen și modul de prezentare a dosarelor de evaluare, structura acestora, prezentarea dovezilor, identificarea indicatorilor de performanță și statistici, utilizarea prevederilor „Ghidului practic pentru aplicarea Regulamentului privind evaluarea bibliotecilor publice” (autor Tatiana Coșeri).

Centrele biblioteconomice teritoriale au avut în procesul de evaluare o dublă sarcină – să prezinte prestigios și convingător biblioteca-centru biblioteconomic, dar și rețeaua pe care o dirijează metodologic.

Concluzii, recomandări:

- intervenții profesionale din partea centrelor biblioteconomice teritoriale, personalului din biblioteci, administrației publice locale în scopul asigurării funcționării în teritoriu a unor prevederi legislative și reglementare. De exemplu:

- ✓ prevederile articolului 18 din „Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecii publice” (aprobat prin Ordinul nr. 186, din 26.02.2019, al ministrului educației, culturii și cercetării) stipulează că conducerea bibliotecii este exercitată de directorul bibliotecii, fiind detaliate și atribuțiile acestuia. Această prevedere se

referă la fiecare bibliotecă, indiferent de tipul ei, numărul de personal, mărimea colecției etc.;

- ✓ este necesar de a centra eforturile pentru aplicarea prevederilor articolului 40, alineatul 3 (privind alocarea anuală de către administrația publică a mijloacelor financiare pentru procurarea minimum a 50 de titluri de documente la 1 000 de locuitori), din „Legea cu privire la biblioteci” (nr. 160, din 20 iulie 2017);

- ✓ articolul 38 din „Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecii publice” (aprobat prin Ordinul nr. 186, din 26.02.2019, al ministrului educației, culturii și cercetării) prevede structura organizatorică tip a bibliotecii publice, care include cel puțin următoarele subdiviziuni: relații cu publicul, care asigură prestarea serviciilor; marketing și impact, responsabilă de evaluarea necesităților membrilor comunității, promovarea serviciilor și activităților de bibliotecă, stabilirea parteneriatelor, atragerea resurselor suplimentare; activitate metodologică – pentru bibliotecile cu statut de centru biblioteconomic, centru de formare profesională; dezvoltarea colecțiilor; subdiviziunea administrativă. Biblioteca de nivel local, care nu are suficiente capacități materiale, financiare sau de personal, poate compensa subdiviziunile indicate prin plasarea/delegarea atribuțiilor acestora în competența angajaților bibliotecii, prin reflectarea lor în fișa postului [3]. Totuși, atunci când sunt aprobate organigramele bibliotecilor orașenești, raionale sau fișele posturilor personalului din biblioteci, nu se ține cont de aceste prevederi;

- BPT trebuie să devină mai flexibile, mai atractive, mai implicate în viața comunitară, să se schimbe reieșind din necesitățile utilizatorilor, membrilor comunităților (este vorba despre un program flexibil de funcționare în timpul săptămânii (un număr mare de biblioteci publice teritoriale nu funcționează în zilele de sâmbătă și duminică), utilizarea rațională, dar și creșterea atractivității spațiilor, aranjării acestora; amplasării raionale a colecțiilor prin evidențierea componentelor noi, actuale);

- evaluarea a reliefat problema calității,

dar și a asigurării cantitative a personalului din bibliotecile publice teritoriale – există angajați cu studii medii generale, liceale, predomină personalul cu studii în alte domenii; Recomandarea noastră ține de augmentarea implicării centrelor biblioteconomice teritoriale prin oferte de cursuri modulare în biblioteconomie și științe ale informării; elaborare de curriculum – preluând experiența Bibliotecii Publice Raionale „Julian Filip” din Drochia; motivarea și orientarea personalului spre recalificare, formare profesională de bază (licență, masterat).

Ce avem de realizat?

Evident, fiecare centru biblioteconomic teritorial va analiza rezultatele evaluării, îndemnând la îmbunătățiri și realizări profesionale personalul de specialitate.

Evaluarea a evidențiat necesitatea de revizuire/modificare a „Regulamentului privind evaluarea bibliotecilor publice”: ana-

liza și omiterea unor prevederi din fișele/formularele de evaluare, diversificarea cuantificărilor indicatorilor, reflectarea numărului de punctaj-limită acumulat pentru fiecare domeniu (de exemplu, cel mai mare punctaj acumulat ține de domeniul A și F, mai puține puncte fiind acumulate de către BPT la domeniul Resurse informaționale, Servicii de bibliotecă, Formare continuă etc.), accentuarea importanței acumulării punctajului de către centrele biblioteconomice pentru indicatorii domeniilor Cercetare, Formare profesională etc.

Consiliul Biblioteconomic Național va lansa către comunitatea profesională propunerea de a iniția și de a promova sugestii de îmbunătățire a „Regulamentului”, astfel ca următoarea evaluare să aibă loc mai eficient.

Mulțumiri și felicitări bibliotecilor care au parcurs procesul, persoanelor care au pregătit dosarele de evaluare, fondatorilor bibliotecilor, membrilor Comisiei de Evaluare!

Referințe bibliografice:

1. LEGEA cu privire la biblioteci nr. 160, din 20 iulie 2017. [citată la 19 ianuarie 2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro
2. RAPORT statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2020. [citată 19 ianuarie 2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca>
3. REGULAMENT-cadru de organizare și funcționare a bibliotecii publice. Aprobat prin Ordinul nr. 186, din 26.02.2019, al ministrului educației, culturii și cercetării. [citată la 21 ianuarie 2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114175&lang=ro
4. REGULAMENT privind evaluarea bibliotecilor publice: aprobat prin Hotărârea nr. 747, din 7 octombrie 2020, a Guvernului Republicii Moldova. [citată la 19 ianuarie 2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123623&lang=ro